

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

75. Å R G A N G

---

15. JUNI 1963

A V I N N H O L D E T :
VED EN PAVES DØD - JOHANNES XXIII - AV KIRKENS
LIV - KARDINALENE FORAN VALGET - LEGFOLKET DRØFTER
SITT ANSVAR - BLIKK PÅ TIDEN - NYTT FRA UTLANDET

NR
12

NESTE NUMMER UTKOMMER 29. JUNI 1963

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.

Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

Pave JOHANNES XXIII's budskap til alle mennesker:

FRED PÅ JORDEN (Pacem in terris) norsk utg. . . . . kr. 4.—

VORT SOSIALE ANSVAR (Mater et Magistra) dansk utg. » 7.—

Kjøp disse encyklikaer, les dem — gi dem videre!

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo - Tlf. 42 31 70

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	} Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	} Bergen
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	
St. Franciskusøstrenes Moderhus	
Øyenklinikken	
St. Josephs Hosp., Drammen	} Hammerfest
St. Torfinns Klinik, Hamar	
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikael's Kirke	
St. Mikael's Prestegård	
St. Theresia kirke	} Hønefoss
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	
St. Magnus presteg.	
St. Elisabeth Hosp.	
Vår Frue Kirke	} Tromsø
Bispegården	
St. Olavs Kirke,	
Bispegården	
St. Olavs kirke	
St. Olavs Prestegård	} Tønsberg
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

Norges Brannkasse

betyr trygghet

St. Hallvard Kameratklubb

har møte hver torsdag kl. 19.30 i Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.

FRANSISKUSHJELPEN

har sommerlukning til 1. september.

LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSK BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 16. JUNI (2. s. e. Pinse):
Ep. 1. Johs. 3, 13—18. Ev. Luk. 14, 16—24. Mandag: Gregor Barbadici, bekj. Tirsdag: Efrem, bekj. og kirkel. Onsdag: Juliana av Falconieri, jomfru. Torsdag: Ferialdag. Fredag: Jesu Hjertefest. Lørdag: Paulinus, bisk. og bekj.

SØNDAG 23. JUNI (3. s. e. Pinse):
Ep. 1. Pet. 5, 6—11. Ev. Luk. 15, 1—10. Mandag: St. Hans (Johannes Døperen). Tirsdag: Wilhelm abbed. Onsdag: Johannes og Paulus, martyrer. Torsdag: Ferialdag. Fredag: Vigilie for ap. Peter og Paulus. Lørdag: Peter og Paulus, apostler.

SØNDAG 30. JUNI (4. s. e. Pinse):
Ep. Rom. 8, 18—23. Ev. Luk. 5, 1—11.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSK BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke,	7.00	11.00
Akersveien 5. Biskopen og prestegården	9.00	
42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	9.45 m.eng. pr.	
St. Hallwards kirke, Fransiskanerne,	8.30	11.00
Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	19.00	
St. Dominikus kirke, Dominikanerne,	8.15-9-	10.00
Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	11.30	
Vår Frue Villas kapell, Montebello,	—	8.30
Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kloster, Trondheimsv. 309,	—	9.00
tlf. 21 25 87		
ARENDAL: St. Franciskus kirke,	8.00	10.45
Tyholmen, tlf. 2209		
BERGEN: St. Pauls kirke,	8.00	10.30
Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00	
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke,	8.30	10.30
Cappelsngt. 1, tlf. 83 20 19		
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke,	8.30	10.45
Kongensgt. 9, tlf. 1438		
HALDEN: St. Peters kirke,	8.00	10.45
Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168		
HAMAR: St. Torfinns kirke,	8.30	11.00
Torvgaten 113, tlf. 23 751		
HAUGESUND: St. Josefs kirke,	8.30	11.00
Haraldsgt. 21, tlf. 3195		
HØNEFOSS: St. Theresia kirke,	8.00	10.30
Vesterngt. 5, tlf. 266		
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke,	8.00	10.30
Kirkegaten 3, tlf. 24 225		
LILLEHAMMER: Mariakapellet,	—	10.00
Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550		
LILLESTRØM: St. Magnus kirke,	8.30	11.15
Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke,	7.45	10.45
Sverresgt. 26, tlf. 50 793		
STABEKK: Maria Kirke,	8.30	10.30
Nyveien 17, tlf. 53 77 35		
STAVANGER: St. Svithun kirke,	8.00	10.30
Dronningensgt. 8, tlf. 25 534		
SYLLING: St. Hallwards kapell,	—	—
tlf. 84 90 28 (Drammen)		
TØNSBERG: St. Olavs kirke,		10.45
Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949		
St. Olavs kapell	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke,	8.30	11.00
Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 221	19.00	
St. Elisabeth hospitals kapell,	6.30	—
Ila, tlf. 21 670		
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke,	8.00	11.00
Flintegaten 5, tlf. 2779		
MOLDE: St. Sanniva kirke,	8.30	11.00
Parkveien 23, tlf. 1100		
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558		11.00
Mariabeimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94.	8.15	10.30
Biskopen og prestegården tlf. 3604		
St. Elisabeth hospital,	6.20	—
Mellomveien 15, tlf. 2101		
BODØ: St. Eysteins kirke,	8.15	10.30
Hernesveien 22, tlf. 21 783		
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst.	8.00	
St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392		10.30
HARSTAD: St. Sanniva kirke,	8.00	10.30
Skolegt. 4, tlf. 1205		

VED EN PAVES DØD

En hel verden er stanset undrende opp ved pave Johannes XXIII.s bære og har sannet, at ved hans bortgang har ikke bare den katolske kirke, men hele den menneskelige familie mistet en venn og en velgjører. Vi som i troen plaserer denne mann og hans høye embede inn i Forsynets perspektiv, og vet at Angelo Roncallis valg og korte, men meningsfulle pontifikat inngår i Guds omsorg for Kirken, vi står — når dette leses — allerede vendt mot fremtiden: Nå samles kardinalene i Vatikanet for å velge hans etterfølger, og Johannes XXIII stedes til sin siste hvile blant sarkofagene i Laterankirken.

Der er ingen som helst fare for at han vil bli glemt. Den døde paves verk og gjerninger er den mest levende kraft i Kirken idag — så levende at de vil påvirke og orientere ikke bare selve pavevalget og konsilets fortsettelse, men hele Kirkens liv i en meget langsiktig fremtid. Kirkehistorien vil føre ham opp i sine annaler som en av de «store» paver, allerede for hva han gjorde. Men vi som var samtidige med dette korte, spennende og overraskende pontifikat, vi bør fastholde noe som bøkene kanskje går glipp av: *Mennesket* Angelo Roncalli — hvem han egentlig var.

Han lærte oss alle noe meget viktig. Få er da også de, hvis hengivenhet overfor den avdøde ikke er oppblandet med litt skamfølelse eller beskjæmmelse. Ved hans valg for fire og et halvt år siden ble der nemlig trukket på mange skuldre rundt om i kristenheten. En 77-årig anonym vatikansk byråkrat — millioner kjente knapt hans navn. Andre mente de kjente ham — de kom som regel enda galere avsted. Hans enkelthet, sjarm og kontaktglede har fått oss til å glemme *mysteriet* i denne skjebne: At han i sin høye alder, etter et helt liv blant nuntiatorenes rapporter, hadde bevart et ungt, evangelisk, utålmodig hjerte og maktet å vente på Guds time.

Og da så timen kom, en meget sparsomt tilmålt stund i Kirkens lange liv, gikk han sterk, selvfølgelig og tillitsfull inn og rørte ved menneskehetens historie.

*

«Paven» — det er først og fremst et embede. Menneskene som bærer det er faktisk høyst forskjellige når en ser etter, men allikevel er det fellespreget som slår

en, når en tenker tilbake på vårt århundres paveskikkelser. Deres personlige fromhet og alvor, deres verdighet og majestet, deres lærdom og ansvarsbevissthet — alt dette kjente vi. Pavene bar synlig videre, med en stadig større prestisje i menneskeheten, den strenge selvtukt og disiplin som var en av katolisismens karakteristiske reaksjoner på reformasjonstidens religiøse forfall og splittelser. De avtvang alltid respekt — det er allerede meget.

Men Paven er også en far — de troendes far og Kristi husholder. Ingen av den nyere tids paver har savnet sans og hjerte for dette — allikevel har vel ingen av dem heller båret denne siden ved paveverdigheten så skrevet på sitt åsyn som Johannes XXIII. Denne vivase, vennlige italiener, forbløffende lett-bent i sin runde skikkelse, utadventt og umiddelbar, med varme brune øyne, levende mimikk og talende gester — de som har møtt ham, vil huske ham som en mann lysende av godhet. Grunninnstil-

lingen i denne manns liv og holdning er blitt fullkomment uttrykt av en norsk dikter hvis navn han vel selv knapt hadde hørt: Bjørnson taler med rette om «kjærlighetens gjenskapermakt». Johannes XXIII trodde urokkelig på den makt, tilsynelatende ut over den kirkelige og verdslige fornufts håndgripelige realiteter, og han gjennomførte ett av kirkehistoriens merkeligste eventyr ved simpelthen å *prøve* den.

Han vil bli savnet, uansett hvilken skikkelse som nå om noen dager samler hele oppmerksomheten på Peters

Johannes XXIII — med døden begynner et nytt liv.

JOHANNES XXIII – DET

PÅ VEL FIRE ÅR GA HAN KIRKEN ET

En høstaften i 1958 satt en gruppe aldrende, fattige bønder og lyttet til radio i den lille landsby Sotto il Monte i Nord-Italia. I Vatikanet hadde kardinalene sittet sammen i tre dager, og elleve mislykte avstemninger røbet, at de ikke hadde lett for å bli enige om hvem som skulle etterfølge Pius XII på pavestolen. Over høyttaleren hørte de omsider speakeren ivrig fastslå, at det første tegn på et valg var synlig: Den hvite røk som steg opp fra pipen i konklaverommet, hvor stemmesedlene ble brent. De gamle menneskene rykket nærmere apparatet og lyttet spent. Nå samlet et musikkorps seg foran menneskemassen på Petersplassen, og alle lysene ble tent. Folk strømmet til fra byen — ryktet løper hurtig i Rom. Etter en ventetid går døren på frontbalkongen opp, og en av

Vatikanets embedsmenn, kardinal *Canali*, kommer ut. Han løfter hånden til stillhet, kremter og høyttalere bringer hans ord ut over plassen og pr. radio til hele menneskeheten: *Annuntio vobis gaudium magnum — habemus Papam*. Det er den klassiske formel: Jeg kunngjør dere en stor glede — vi har fått en ny pave. Så følger navnet «Kardinal Angelo Giuseppe Roncalli, som tar navnet Johannes XXIII.»

De gamle menneskene så lamslått på hverandre — de hadde hørt sitt eget familienavn, deres bror — patriarken av Venezia — var valgt til pave. Det påstås at hans søster utbrøt: «Dette kan vår Angelo aldri klare!» Søskenene var ikke alene om undringen. Den nye leder av den katolske verdenskirke var nærmest ukjent for flertallet av katolske kristne, for talløse andre var han ikke mer enn et navn. I England moret de seg over en cockney som — fritt etter avisoverskriftene — kunne berette at «some cardinal called Roncanelly from Venus» var blitt valgt. De informerte gjorde seg sine refleksjoner: Den 77-årige outsider måtte være resultatet av et kompromiss og følgelig nokså pregløs — en «overgangspave». De kunne neppe ha tatt mer feil.

EN BONDE PÅ PETERS STOL

Menneskelig var han sin forgjengers utsøkte kontrast. Pius XII var romer og aristokrat, et alvorlig, eterisk skikkelse for hvem Vatikanets gamle seremoniell var en selvfølge — en ensom og fjern skikkelse som nettopp gjennom talløse audienser og altfor retoriske taler til alle kategorier mennesker søkte å sprengte den mur som arv, utdannelse og temperament hadde reist mellom ham og etterkrigstidens mennesker. From og asketisk og sterkt tradisjonsbundet selv i sine pastorale reformer, var han slutten på den imponerende rekke paver som de siste hundre år har gjenreist respekten for et utsatt embede. Han visste selv, at han var en sluttsten i byggverket: «Jeg er den siste pave av det gamle merke», uttalte han engang til en av sine medarbeidere. Under de siste år av hans pontifikat var hans kraft åpenbart brutt, og de uløste problemer hopet seg opp i kirkens liv.

Johannes XXIII var like impulsiv, jovial og folkelig som hans forgjenger var hieratisk, alvorlig og fornem — allerede få dager etter valget talte verdenspressen om Vatikanets «New Look». Papa Roncallis spontane hjertelag og humor — heri iberegnet en solid dosis selvironi — har gitt støtet til talløse mer eller mindre eksakte anekdoter som gjorde ham til en av de mest folkekjære paver kirken har kjent. Men ut over dette mer pittoreske trekk ved paveskiftet, skulle det snart vise seg, at det nye

På embedets vegne...

Stol. Og vi, hans trofeller og samtidige, skylder ham mer takk og forbønn enn noen av oss idag kan overskue. I den utstrekning Kirkens liv vokser, blomstrer, bærer frukt i fremtiden, vil han ikke bare bli minnet, men være levende med oss, som en av dem Gud ga klarsyn til å forvalte noe evig, midt i tidens omskiftelser. Johannes XXIII beskikket, før han døde, det hus han hadde for-

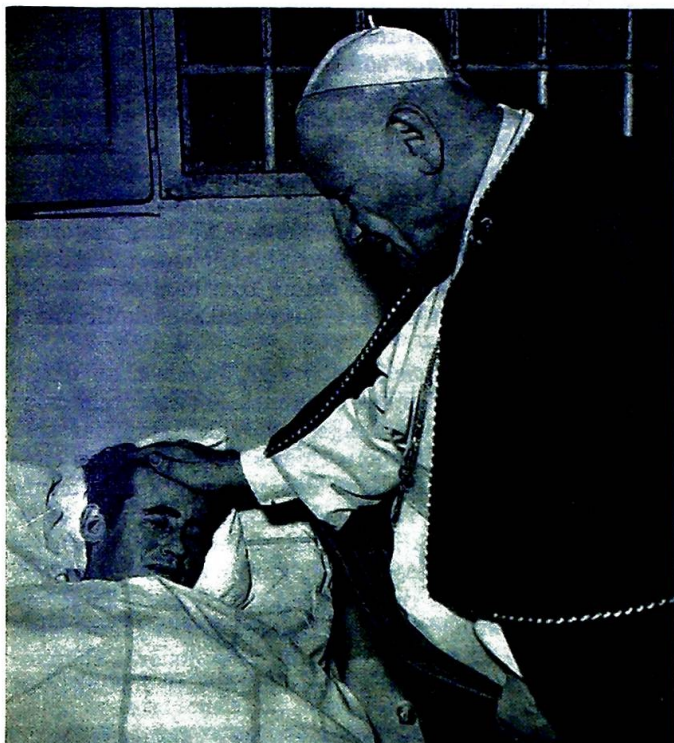
valtet så vel, og under store smerter vendte han sitt sinn utelukkende mot dette evige. En lege som bøyde seg over ham, oppfattet to ord fra den døende: «Med døden begynner et nytt liv». Og noe senere: «Jeg lengter etter å komme bort, for å være hos Kristus».

Det var dette virksomme, fruktbare livets siktepunkt.

HRM.

GENIALE HJERTE

NYTT GREP PÅ VÅR TIDS PROBLEMER

... ved sykesengen ...

pontifikat øyeblikkelig fikk tungtveiende historiske følger for hele den katolske kirke.

Der er intet i hans liv som egentlig forklarer det gåtefulle ved en 77-åringes intakte evne til å fornye kirkens vitalitet så radikalt som Johannes XXIII på 4½ år har formådd det. Under den geistlige kultur og den diplomatiske utdannelse var han av lynne og fremtoning en bonde fra Bergamo-distriktet, sindig, unervøs og med en sjelden porsjon av italienernes velkjente evne til å utjevne motsetninger i godvilje og *combinazione*. Hans karriere minner om så mange andre geistlige embedsmenns: Han ble presteviet meget ung, tjente som sekretær hos sin biskop og fikk etter hvert mindre administrative og pastorale oppgaver. Under denne tid skrev han blant annet sitt bispedømmes historie, en oppgave som førte til grundige kildestudier i det berømte Ambrosianske bibliotek i Milano. Bibliotekets lærde sjef, Monsignore *Achille Ratti* merket seg den unge presten, og da han selv ble utnevnt til erkebiskop av Milano og senere valgt til pave som Pius XI, hentet han i 1925 Roncalli til Rom, utnevnte ham til titulærbiskop og hvervet ham senere for det pavelige diplomati. Pius XI hadde, klarsynt som han var, gjenkjent en ypperlig *forhandler* i Roncalli. Foreløpig ble han sendt som apostolisk visitator til Bulgaria for å se til den nokså betrenge katolske minoritet der. Roncalli brukte ti år på dette oppdraget, og ble derefter pavelig delegat for Tyrkia og Hellas — en *goodwill*-misjon overfor såvel den gresk-ortodokse som den muhammedanske verden som stillet de største krav til hans egen-skaper.

NUNTIUS I PARIS

I denne stilling så Roncalli krigen velte ned over Balkan, og som Pius XII's representant spilte han en vesentlig rolle i hjelpeinnsatsen mot hungersnøden i Hellas under siste krig. Mot slutten av 1944 ble han tatt bort fra denne gjerning med et annet oppdrag for øye: Paris. Frankrike var igjen fritt, men med nervene på høykant, og i en atmosfære hvor alle anklaget alle, og justisapparatet truet med å svikte overfor selvtekt, hevn og vilkårlighet. Flertallet av det franske folk hadde jo faktisk beveget seg fra Marskalk Pétains til general de Gaulles leir i løpet av de fire okkupasjonsår, og den moralske og politiske forvirring var i frigjøringsåret større enn i kanskje noe annet land.

Vatikanet hadde vært representert i Vichy gjennom en høyt begavet prelat, den senere kardinal *Valeri*. Etter de Gaulles regjeringdannelse ble han trukket tilbake, og det var som hans etterfølger at Mgr. Roncalli begav seg til Paris. Her virket han som olje på et opprørt hav: Stillferdig, enkel, smilende og forsonlig jevnet han ut så meget av de bitre motsetninger som overhodet jevnes kunne. De ni år i Frankrike ble også meget viktige for ham personlig. Til hans øst-europeiske erfaringer kom her en konfrontasjon med det moderne, intellektuelt og sosialt anspente Vest-Europa som synes å ha vært like avgjørende for hans mentalitet som det for hans forgjen-

... og hos de fengslede ...

ger i det 19. århundre, Leo XIII, hadde vært å møte det moderne industrisamfunn som pavelig sendemann i Belgia. Italienerne av hans generasjon trengte sårt dette komplement — det er jo først i det siste slektledd at Italia i sin tur får denne virkelighet massivt inn over sine egne grenser og kan måle dens følger også for det religiøse og kirkelige liv.

Det påstås, at general de Gaulle kort etter hans ankomst til Paris gav ham en dokumentmappe og forlangte at 33 av de franske biskoper skulle tre tilbake, som sympatiserende med Pétain. Mgr. Roncalli åpnet mappen, bladde fort igjennom innholdet, og så rolig og bestemt på generalen: «Dette er jo bare avisutklipp. Vil De være så snill å vise meg bevismaterialet?» De 33 ble til 3.

Han vant mange venner i Frankrike, også langt ut over de kirkevennlige krets. En dag, under en offisiell mottagelse, befant han seg plutselig ansikt til ansikt med den gamle anti-klerikale høvding *Edouard Herriot*. Denne var brydd ved sammentreffet, og bemerket nokså kaldt, at han og den pavelige nuntius jo hadde vidt forskjellige meninger på en rekke områder. Mgr. Roncalli svarte smilende: «Å — er der ikke annet som skiller oss, så...!» Det var begynnelsen til et nært vennskap. Han tok seg Frankrike og den franske kultur til hjerte — ett år forbløffet og moret han det diplomatiske korps da han under nyttårmottagelsen hos president *Auriol* forvandlet de obligate ønsker, som han i egenskap av *doyen* måtte fremføre, til en vittig duell mellom seg og presidenten, med sitater fra *La Fontaine's* formfullendte fabler som våpen.

PATRIARK AV VENEZIA

Den 15. februar 1953 utnevnte Pius XII Roncalli til patriark (erkebiskop) av Venezia og kardinal. Han var 72 år gammel — alle rimelige solemerker skulle tilsi at dette var «retretten», etter lang og god tjeneste for kirken. Men nettopp her er det at den gåtefulle faktor i hans liv gjør seg gjeldende. Kort etter at han forlot Paris inntrådte en sterk og ubehagelig spenning mellom Vatikanet og Paris — et disiplinær-oppgjør mellom kurien i Rom og de franske katolikker, med de franske sivile myndigheter som nokså irriterte, men maktesløse tilskuere. Det var under denne krise at eksperimentet med arbeider-prester ble stanset, med en begrunnelse og under former som måtte vekke kritikk. Var denne saksbehandling forberedt av Mgr. Roncalli og etterlatt hans efterfølger Mgr. Marella til utførelse? Eller har man tvertom avventet den fransk-vennlige Roncallis forflytning før man grep inn? Idag vil man vel finne den siste forklaring mest sannsynlig.

Han hadde vært diplomat i over 30 år — nå skulle han være overhyrde for ett av Italias største erkebispedømmer. Det var innfrielsen av en gammel drøm, som lydigheten hadde skjøvet ut av hans liv, men som savnet hadde holdt levende i ham. Den livlige, utadvendte gamle erkebispes ble uhyre populær i en gammel, aristokratisk by som ellers ser de fremmede an. Og fremfor alt hadde han forbløffende megen kraft tilbake — iveren i den nye gjerning, midt i folket, førte ham langt. En dag bilte han sammen med den unge biskop av Brixen — ett av de tysk-sproglige områdene i italiensk Tyrol der befolkningen forgjeves krever selvstyre. Over mer enn en kilometer sto der tett i tett med illegale plakater som krevde autonomi og frihet. Hans reisefelle prøvde hektisk å få en samtale i gang som kunne ta patriarkens blick bort fra veien. Roncalli viftet med hånden og smilte: «Jeg har sett dem! Og jeg vil treffe disse menneskene som har så megen verdighet at de demonstrerer for noe — ikke mot!»

Han ville treffe mennesker — senere som pave skapte han både begeistring og forvirring ved sine improviserte besøk, ikke bare rundt om i Vatikanets ministerier og verksteder, men ute i byen — i fengsler, sykehus, skoler.

PÅ PAVESTOLEN

Mgr. Roncalli hadde sittet fem år i Venezia da Pius XII døde. Disse fem år var trolig de lykkeligste i hans liv — det merkelige er, at de — i en så høy alder — ikke var noe otium, men enda en forberedelse. Valget til pave tok han med det dype alvor som preget hans bondefromhet, men samtidig ikke uten bonhomie. Til en nær venn, den franske biskopen *Théas*, betrodde han: «Før i tiden, når et problem hadde dimensjoner, sa jeg automatisk til meg selv: Dette må du forelegge paven. Men nå —!»

En av hans tidlige embedsgjæringer gikk de fleste relativt ubemerket forbi: Utnevnelsen av forgjengerens skriftefar, den tyske jesuittpater og bibel-ekspert *Augustin Bea*, til kardinal. Bea var en olding som ham selv — det syntes å være et pent farvel. Verdenskirken skulle snart få lære noe annet.

Idéen om et nytt konsil, og virkeliggjørelsen av denne idé, er alene nok til å sikre Johannes XXIII en særdeles fremtredende plass i den lange paverekke. Han har selv beskrevet konsil-tankens som en plutselig innskytelse eller inngivelse. Før han kunngjorde den, under et konsistorium i basilikaen San Paolo fuori le Mura den 25. januar 1959, hadde han — visstnok underveis til høytideligheten — betrodde den til sin statssekretær, kardinal *Domenico Tardini* (død 1961), som reagerte positivt, midt i sin overraskelse. I kurien ellers har der sikkert også funnet sted meget negative og bekymringsfulle reaksjoner. Johannes XXIII gjennomførte ikke desto mindre sitt forsett med

Hele verden var hans sogn.

fast myndighet, og både offentlig og privat sørget han for å vekke verdenskirkens biskoper, prester og legfolk til interesse og ansvarfølelse overfor konsilets gjennomførelse. Under de tre år hvor konsilet ble forberedt, reiste dette en bølge av entusiasme og frigjorde betydelige religiøse, intellektuelle og psykologiske krefter i den katolske verden, og en merkbar sympati i den ikke-katolske verden. Sjelden i kirkehistorien er en paves personlige egenskaper — enkel tillitsfullhet, hjertelag og godvilje — i en slik grad blitt et mønster og forbilde for hele kirkens adferd. Den reform som Johannes XXIII har åpnet for, i den katolske kirke, svarer selvfølgelig til en oppsamlet historisk nødvendighet, som ad mange veier er nådd frem til sitt modningspunkt og sin utløsning. Men det særlige preg den har fått, er i høy grad en personlig betinget innsats, som i dagens situasjon har vært en forbløffende sterk og avgjørende faktor.

Johannes XXIII's målsetning er, via verdenspressens omtale av Vatikankonsilets første sesjon oktober-desember 1962, blitt kjent for de fleste. Kirkens tro, tanke og liv skal realistisk innsiktes på vår tids mennesker, i dens livssammenheng og problematikk som er deres egen. I den dobbelte bevegelse: Tilbake til sine egne troskilder og ut mot menneskene, der hvor de faktisk befinner seg, skal katolisismen samtidig skape forutsetningene for sin innflytelse over den nye verdens-sivilisasjon, og gi et mektig bidrag til den kristne enhetsbevegelse. Både i det første og det siste tilfelle — overfor en avkristnet eller ikke-kristen verden og overfor den ikke-katolske kristenhet — dreier det seg for katolske kristne om å bryte opp fra en defensiv ghetto-mentalitet og åpne seg med tillit på en dialog — en samtale — som tjener sannheten og neste-kjærligheten mennesker i mellom.

Der er intet merkelig, intet «gåtefullt» ved dette program. Gåten ligger i det nådens mirakel at en mann, «med arkivenes støv på sitt hjerte» (for å citere *Morris West*), frem til en alder av 77 år kunne bevare sitt pastorale hjerte varmt, inntil det banket for hele verdenskirken. Det store er alltid enkelt, og med all sin teologiske, bibelske og pastorale fornyelse i nutiden ville den katolske kirke idag ha stått langt svakere, om ikke disse strømninger kunne samordnes og uttrykkes — ikke bare gjennom kirkens høyeste embede, men gjennom et hjertelagets geni.

At Angelo Giovanni Roncalli vil gå inn i kirkehistorien som en av dens betydelige reformskikkelser, har allerede idag all historisk sannsynlighet. Det har neppe vært hans personlige ambisjon — det har snarere vært en følge av hans vesen, projisert opp som det ble, til selve katolisismens sinnelag ved inngangen til en ny tid. At det kunne få hele verdensopinionen til å lytte i respekt, på begge sider av verdenspolitikkenes murer og jerntepper, godtgjorde hans betydeligste encyklika, det bare seks uker gamle dokument som heter «*Pacem in terris*», og som to år etter rundskrivelsen «*Mater et magistra*» om de sosiale spørsmål, fastslo Kirkens omsorg for fredens og menneskeverdets truede sak.

Dagen etter konsilets åpning i oktober 1962 samlet Johannes XXIII verdenspressen i Det sextinske kapell. Etter en godmodig ironisk hentydning til at han hadde ønsket å møte den nettopp under Michelangelos fryktinngydede dommedagsfresker, kom han inn på den omtalte pressen gjerne ga av hans person, og trakk på skuldrene av dens mer anekdotiske sider. «Jeg ønsker intet annet», sa han, «enn at dere alltid og overalt vil kunne gi meg dette, som mitt eneste og rette skudsmål: Han

AV
KIRKENS
LIV:

«Helliget vorde ditt navn»

AV PATER
DAMIAN VAN HOORN
O. F. M.

Naturligvis menes det ikke først og fremst med disse ord at vi ikke må banne. Der er i Fader vår ingenting som har med bud eller forbud å gjøre. Fader vår er intet annet enn en fremsettelse av ønsker, rettet til Ham, hvis navn er nevnt i den første setningen. Vårt første ønske er at dette navn må bli «helliget». Hva menes med det? Intet annet enn dette: «Måtte den fylde av «hell» som ditt navn innebærer, bli til realitet. Ditt navn er «Fader». Måtte Du virkelig være vår Far. Måtte vi få oppleve at Du, som står høyt over oss som Gud, allikevel sørger som en far for oss. Som far gir du mening til alt som i vårt liv tilsyntelatende er meningsløst, til sykdom, ensomhet og død. Derfor er du vårt hell. Skjenk oss dette hullet ut fra ditt Farskap.

Verbet å hellige har her altså den gammeltestamentlige betydning av å bringe hell eller frelse.

Den som virkelig er gjennomtrengt av betydningen av det hell som ligger skjult i navnet Fader vår, forstår den nød som dette første ønske springer ut av. Ikke av en bestemt nød av materiell eller åndelig natur, nei, det springer frem av den nøden som vår mennesketilværelse som sådan forårsaker. Av det faktum at jeg opplever min mennesketilværelse som begrenset og er dømt til å lide døden. Jeg vil ut av dette og derfor roper jeg til Gud: Skjenk meg det hullet som ligger i ditt farsnavn.

I filmen «Fryktens lønn» av Clouzot, dør en arbeider i førerhuset til en lastebil. Angsten han har gjennomgått ved å transportere en ytterst farlig gass, har vært forgyves. Ikke penger, men døden er den lønn som arbeideren får. Denne opplevelse tar, i fantasien til den døende, form av et bilde. Livet er som en kjøretur som ender mot en svær mur. «Finnes det noe bak den muren», spør den døende sin venn. «Intet», svarer denne. Ut fra denne eksistensielle opplevelse stiger ropet: «Helliget vorde ditt navn» opp til Faderen.

Kanskje kan dette forklare hvorfor ikke Moses, men derimot Kristus bekjentgjorde Guds navn.

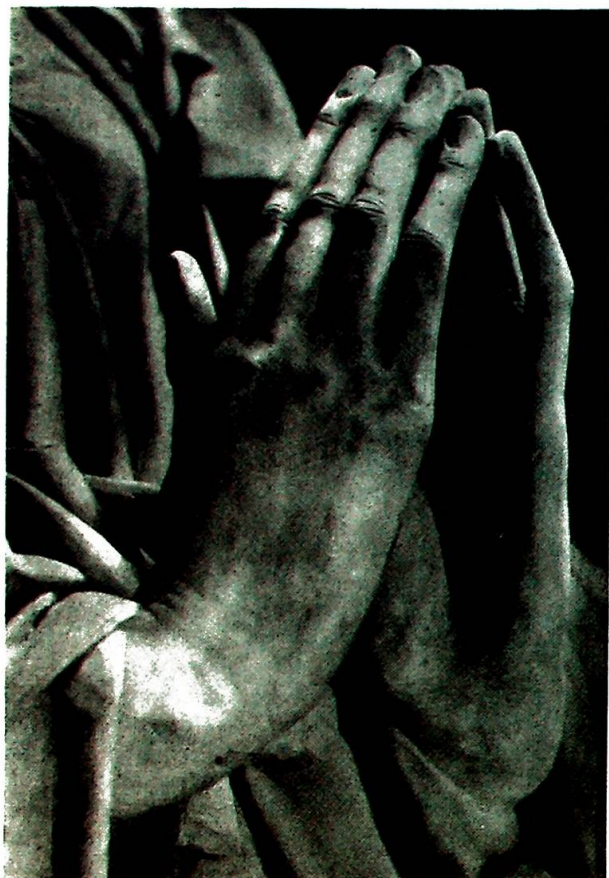
«Hva skal jeg si til jødene, når de spør meg om ditt navn», spør Moses Gud.

(Forts. neste side)

var en sann prest, for Gud og for mennesker, og alle folkeslags venn.»

For en pave er og forblir det, i all sin enkelthet, det eneste riktige program. Ved Angelo Roncallis, pave Johannes XXIII's bære visste en hel verden at han virkelig gjorde det, i Guds og den menneskelige families tjeneste.

KARDINALENE

Gud svarer: «Si til jødene: «Jeg-som-skal-være» sender meg til dere.» Dette er ikke noe navn. Det sier oss ingenting om Gud. Hvorfor sa ikke Gud: «Si til jødene, deres far sender meg til dere». Fordi Guds farskap da hadde blitt galt tolket. Da hadde Gud blitt far for den politiske og militære hjelpen som han ydet til et bestemt folk. Men Gud er far fordi Han i Kristus gir en mening til den menneskelige tilværelse som sådan. Fordi Han i Kristus løfter oss over denne blinde muren som Clouzots arbeider kjører seg ihjel mot. Derfor er han far. Bare derfor kunne først Kristus gjøre Guds navn kjent.

Naturligvis har vi også lov å kalle Gud vår far for Hans hjelp i en bestemt menneskelig nød.

Men dette må vi ikke, for vi først er gjennomtrengt av det som er det vesentlige i Guds farskap. Ikke for. Derfor ber vi i Fader vår om Guds hjelp for det daglige brød og tilgivelse av syndene etter at vi først har bedt Gud om at Hans navn må bli helliget, Hans rike komme og Hans vilje skje.

Først må jeg ta Gud som en meningsskapende Far inn i mitt liv. Det er dette alt dreier seg om. Resten er nok viktig, men allikevel underordnet når det kommer til stykket. Hva var det Kristus sa? Jo. «Søk først Guds rike, så vil alt det andre bli gitt dere.» Dette f o r s t finner jeg i Fader vår.

Dette «først» må komme til uttrykk i all min bønn. Glem ikke at Kristus ikke ga oss Fader vår som en bønn, men som en rettesnor som er bestemmende for all vår bønn. Apostlene spurte ikke: «Herre, lær oss en bønn.» De sa: Herre, lær oss å be. Og Herren sa ikke: «Denne bønn skal dere be,» men «Slik (på denne måten) skal dere be. «Fader vår er derfor ikke en bønn ved siden av andre bønnen. Nei, Fader vår er det rommet som jeg må være i for å kunne be. Utenfor dette rommet er ingen bønn mulig, men bare ord som jeg selv sier og hører.

Om noen dager skal den katolske kirke velge et nytt overhode. Siden middelalderen er det skikk at kardinalene alene velger den nye pave. For at de skal komme til enighet relativt hurtig, blir de sperret inne i Vatikanet, uten kontakt med omverdenen. Dørene forsegles, så ingen kan komme ut eller inn. Først når den nye pave er valgt, kan kardinalene forlate sitt fangenskap.

Spenningen er særlig stor foran det nå umiddelbart forestående valg. Johannes XXIII døde midt i en veldig omskappingsperiode. Alle er enige om at det kirkemøte han sammenkalte, må fortsette. Men som Johannes XXIII preget hele den første sesjon av konsiliet, vil utfallet av pavevalget få uhyre meget å si for den ånd kirkemøtet vil bli fortsatt i.

Da Pius XII ble valgt, var utfallet nesten på forhånd gitt. Pius var allerede Pius XI's statssekretær, og en så fremstående personlighet at det knapt var tale om andre kandidater. Ved siste pavevalg var saken langt fra klar, og valget av Johannes XXIII overrasket de alle fleste, selv om kardinal Roncalli nok var nevnt blant dem som var *papabile* — var tenkelig som pave.

I 1958 dreide det seg om å få en mann som kunne danne en overgang fra noe som var et typisk enmannsregime. Pius XII's regjeringstid var sterkt preget av hans personlige avgjørelser. Denne gang blir det på en ganske annen måte spørsmål om å få en mann som kan fortsette der hvor pave Johannes slapp. Ingen ny pave vil vel i alle detaljer føre Johannes XXIII's politikk videre. Men det er sannsynlig at man må finne frem til en ny sentrumsmann, som lar konsiliet få holde frem som det har begynt. Det behøver ikke nødvendigvis bety at den nye pave vil slutte seg til Johannes XXIII's syn på alle internasjonale spørsmål.

Kardinalkollegiets sammensetning tyder også på at valget av en sentrumsmann er det eneste mulige. En pavekandidat trenger to tredjedelers flertall for å bli valgt. Det vil føre helt galt avsted å inndele kollegiet i «radikale» og «konservative» fløyer, dersom man gir disse begrepene et politisk innhold. Ved valget av kirkens overhode spiller mange kryssende hensyn inn, og kardinaler som er «radikale» i enkelte henseender, f. eks. idet de går sterkt inn for visse kirkelige reformkrav, kan godt være konservative i mer politisk pregede saker.

Kardinalkollegiet teller ved Johannes XXIII's død 82 medlemmer. Av dem er 32 fast beskjeftiget ved sentraladministrasjonen, de 50 andre er residerende biskoper og erkebiskoper rundt om i verden.

Italia har fremdeles en solid overvekt i kardinalkollegiet, som altså ikke er fullt representativt for verdenskirken. Allikevel kan man tale om en viss begynnende internasjonalisering av *kurien*. Av de 32 kurie kardinaler er nå de 10 utlendinger. De aller fleste av disse har imidlertid vært ansatt i sentraladministrasjonen i minst en menneskealder.

De fleste kurie kardinalene er relativt lite internasjonalt kjent. Det skyldes arten av deres oppgave. Bare få av dem har et embede som bringer dem i offentlighetens søkelys. Det er folk som armenieren *Agagianian*, som prefekt for Propagandakongregasjonen, kirkens «misjonsminister», og tyskeren *Bea* (sekretariatet for de kristnes enhet), ennvidere statssekretæren, *Cicognani*, og sekretæ-

FORAN VALGET

AC-møte i Visby

NORDENS KATOLSKE AKADEMIKERE
SKAL DRØFTE «DEN KRISTNE I HVERDAGEN»
3.—11. AUGUST

ren for det Hellige Offisium, *Ottaviani*. Her må også nevnes kirkens «innenriksminister», sekretæren for konsistorialkongregasjonen, *Confalonieri*.

Fem av de syv italienske kardinalerkebiskoper er imidlertid meget kjente navn: *Lercaro* (Bologna), *Montini* (Milano), *Ruffini* (Palermo), *Siri* (Genova) og *Urbani* (Venezia).

Det øvrige Europa teller 18 kardinaler, av dem fem fra den iberiske halvøy og 13 fra Mellom-Europa. En av dem er forhindret fra å være til stede: *Mindszenty*. Disse 13 teller forøvrig en rekke av Kirkens mest fremstående navn: Franskmennene *Gerlier* og *Liénart*, tyskerne *Döpfner* og *Frings*, østerrikeren *König*, belgieren *Suenens*, nederlenderen *Alfrink*, polakken *Wyszynski*.

De resterende kardinaler kommer hovedsakelig fra Amerika: 11 fra Syd-Amerika og 7 fra USA og Canada. Til disse siste kunne man kanskje dessuten føye det australske kontinents eneste representant, *Gilroy* av Sydney. Hverken Nord- eller Latin-Amerika utgjør imidlertid noen enhetlige blokker, de teller begge både sterkt konservative og mer progressivt innstilte medlemmer. Av navn må særlig nevnes erkebiskop *Léger* av Montreal og den dynamiske *Cushing* av Boston, men også *Ritter* (St. Louis), og dessuten *Spellman* av New York.

Det nære Østen og misjonslandene er endelig representert ved seks kardinaler: *Tatsuo Doi* (Tokio), *Tien* (erkebiskop av Peking, nå på Formosa), *Santos* (Manila), *Gracias* (Bombay), *Tappouni* (Antiokia) og *Rugambwa* (Tanganyika).

Hvem av disse har nå noen sjanse til å bli pave? Det er selvfølgelig ikke utelukket at en ikke-italiener blir valgt. Men sannsynlig er det fremdeles ikke, da så mange politiske hensyn spiller inn her. En representant for et mindre land ville da ha best sjanse. Kanskje ville man også lettest forsone seg med en ikke-italiener dersom han kom fra kurien. Ut fra slike betraktninger skulle «den røde pave», Propagandakongregasjonens prefekt *Agagianian* ligge best an.

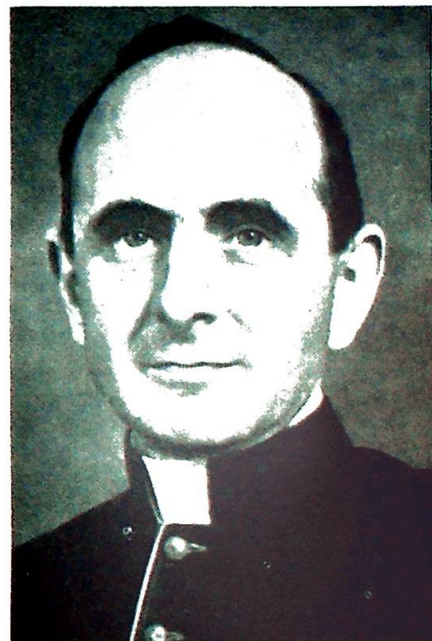
Det er imidlertid kjent at *Agagianian* er blant medundertegnerne av et brev som 13 kardinaler ifjor høst stilet til paven for å uttrykke sin uro over visse teologiske tendenser i tiden. Eftersom disse samme tendenser ser ut til å være godtatt av storparten av konsilet, er det vel imidlertid lite sannsynlig at den nye pave vil bli å finne blant disse 13, og det skulle da også gjelde slike navn som *Marella*, *Ruffini* og *Siri*, som ellers nevnes som de både teologisk og politisk konservatives kandidat.

Blant utlendingene nevnes ellers erkebiskop av Mechelen og Brussel, *Suenens*. Kirkelig sett tilhører han reformføyen.

Det er allikevel de italienske kardinalene som også denne gang sterkest legger beslag på oppmerksomheten. Skal man ha en sentrumsmann fra kurien, kan det komme på tale å velge *Confalonieri*. Johannes XXIII innsatte som sin eftermann i Venezia *Urbani*, også han en mulig kandidat. Dog samler interessen seg også denne gang om erkebiskopen av Milano, Pius XII's tidligere nære medarbeider *Montini*. Han ble nevnt som «papabile» allerede i 1958, til tross for at han ikke da var kardinal. Kardinal *Montini* har allerede i en årrekke ledet statssekretariatet

Sveriges *Academicum Catholicum* innbyr Nordens katolske studenter og akademikere til et møte i Visby, Gotland 3. til 11. august. Tema for kongressuken er «Den kristne i hverdagen». Det blir holdt foredrag om arbeidets teologi, ekteskap og kvinnens situasjon, de unges oppdragelse i skole og hjem, befolkningsproblemene og legmannens ansvar i kirken.

Påmelding bør skje til *Academicum Catholicum Sueciae*, N:a Smedjegatan 28, Stockholm C innen 20. juni, over postgirokonto nr. 19 59 25. Man innbetaler kr. 25 sv. kroner ved påmeldingen. Prisen for hele oppholdet er 100 sv. kroner for studenter og 200 sv. kroner for de øvrige deltakere. Norske deltakere som reiser over Oslo, bør reise fra Oslo fredag kveld 2. august. De får ferje fra Stockholm kl. 9.05 om morgenen lørdag og er på Visby om kvelden kl. 18.00.

Mange har spådd at kardinal *Montini*, erkebiskopen av Milano, blir den neste pave. Men et gammelt ord sier: «Den som går inn i konklavet som pave, kommer ut som kardinal.» Vil det slå til også denne gang?

sammen med nå avdøde kardinal *Tardini*. Som erkebiskop av Milano har han lagt for dagen sans for de enorme sosiale problemer Italia står overfor. Kirkelig sett støttet han Johannes XXIII's reformpolitikk. Han ville sannsynligvis få de reformvennlige europeiske kardinalers stemme, og kan sikkert også regne med mange av de moderate blant sine egne landsmenn. Han er uten tvil den mann som kan føre konsilet videre til en lykkelig utgang. Men — Anden blåser hvor den vil. Og den kan gi oss en ny og like stor overraskelse som den valget av *Angelo Roncalli* betydde.

Legfolket drøfter sitt ansvar

På innbydelse fra Nasjonalrådet for Legapostolatet i England og Wales møttes 60 legfolk fra syv land til et «nord-europeisk legmannsmøte» i London i slutten av mai. Fra Norge deltok, foruten biskop John W. Gran, også sekretæren i legmannsrådet, fru Helga Bjørkø, stud.med. Helge-Erik Solberg (Skoleledelsen) og fru Bergljot Nygård (Katolsk Studentlag), som har skrevet denne artikkelen.

Legmannsmøtet forberedte en verdenskonferanse i Washington 1964, og et «legmannskonsil» i Rom 1965.

En nord-europeisk konferanse for leg-apostolatet — høres ikke det tørt og kjedelig ut? Visst så, men spennende er det ikke desto mindre når man har meldt seg på og står med en mengde papirer i hendene. Vi blir nysgjerrig i dem: Temaet for kongressen er noe så viktig som «katolsk, kristen og menneskelig enhet». Mottoet er godt nok: *Ut omnes unum sint . . . ut mundus credat*: At de alle må være ett, forat verden skal tro. En haug med spørsmål skal diskuteres i grupper som møtes en time av gangen. Disse spørsmålene er viktige nok, men enten må kongressen arbeide seg gjennom dem alle sammen, og da blir det bare tid til generelle svar av katekismus-typen, eller den må ta enkelte ting grundig fatt, og da er en stakkars week-end ikke nok for ett eneste av spørsmålene.

Vi reiste til London med oppbrettede ermer forberedt på kamp. For hvilken hensikt hadde det at de to prosjektene som skulle diskuteres formelt hadde geistlige innledere?

Et fyldig essay om «Unity among Men» av professor i filosofi ved universitetet i Leeds, J. M. Cameron, var et stort lyspunkt. Men hvorfor skulle dette eneste

Biskop Gran og Helge-Erik Solberg.

prosjektet som var skrevet av en legmann og som virkelig inneholdt noe å tenke på, henvises til en uformell diskusjon ved avslutningen av møtet?

Vel hjemme igjen vet vi at akkurat *kjedelig* var møtet ikke, selv om lite ble ordentlig gjennomarbeidet.

SOGNET OG HJEMMET

Det første temaet: Katolsk enhet, gjorde det klart at problemene på den andre siden av Nordsjøen er andre enn våre i Skandinavia. I England og særlig i Irland hvor katolisismen er i majoritet, hemmes legmannsarbeidet av «overlapping» og konkurranse mellom sognene. Slik blir samarbeidet innen et bispedømme vanskeliggjort og tildels forhindret.

Skandinavias legmannsarbeide er jo dessverre også endel hemmet av seg-selv-nok-mentaliteten; men siden vi er så få, er problemet ofte snarere dét at vi ikke har folk nok!

Det var enighet om at katolsk enhet ikke er et snevert likhets-begrep; at det i en familie eller et sogn bør kunne være stor uenighet om sosiale og politiske spørsmål, uten at enkelte medlemmer skal føle seg utstøtt som katolikker.

Barna bør oppdras til å ta opp ansvaret som selvstendige tenkende individer. Foreldrene må ikke skjule sine egne problemer, men vise barna at de vanskeligheter som uunngåelig oppstår i livet, kan og skal løses hver for seg, veiledet av den katolske tro og moral.

Rent konkret ble det foreslått en solid undervisning av foreldre og ungdommer i form av studiegrupper og retreter, med katolsk familieliv som hovedtema.

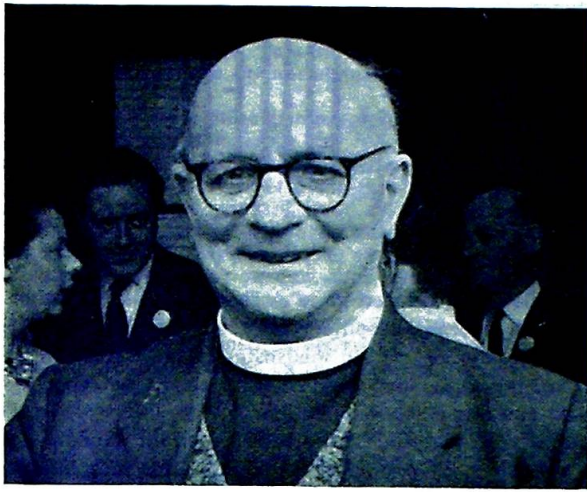
LEGMANNSINITIATIVET

Man tok opp storhysoggenes problemer og skilte dem ut fra de naturlige geografiske sognene på landsbygda.

Engelskmennene opererte med et nytt begrep: *vocational parishes*, som vel best kan oversettes med «spontan-menigheter». Det er grupper som danner seg rundt et universitets-kapell eller et kloster, og som ofte er «utklekningsanstalt» for nye retninger i legmannsarbeidet. Dagens spørsmål er da for storbyenes vedkommende: Hva slags legmannsarbeid hører naturlig inn under sognet, og hva slags under spontan-menighetene?

Katolikkens økonomiske forpliktelse overfor sognet er selvsagt, og det er sognekirken som er menighetens sakramentale sentrum. Men hovedprinsippet ved legmannsarbeidet bør være at initiativet kommer fra legfolket selv, og ikke fra sognepresten eller biskopen. Biskopen skal godkjenne eller forkaste planene; for arbeidet sorterer under ham og bør ikke inneles sognvis, medmindre det faller naturlig.

Skandinavia har et aktuelt eksempel på denne arbeidsmåten i sommerskolearbeidet som drives inter-skandinavisk og vokser fra år til år.

En britisk deltager – pater St. John O.P.

Professor Cameron fremla i en av kommisjonene et forslag som var ganske revolusjonerende: Inndelingen i sogn er unaturlig i store byer og deres nærmeste omgivelser. Der burde isteden være mange flere biskoper, som fikk små oversiktlige bispedømmer og et tilstrekkelig antall prester. Biskopens arbeidskraft frigjøres dermed til mere rent pastoralt arbeide, han kommer i direkte kontakt med legfolket og blir hyrde i egentlig forstand. Cameron pekte på at dette er mer i overensstemmelse med urkirkens oppbygning, og forutsetter samtidig en utstrakt bruk av legfolk i diakonatet.

Det var i det hele tydelig at legfolket ønsker seg en mer nyansert definisjon av sin plass i Kirken; et tillegg til det vel kortfattede en finner i kirkeretten: «Legfolket har rett til å motta sakramentene.»

KRISTEN ENHET

Kongressen måtte altfor fort over til å studere spørsmålene om Kristen enhet, og ga følgende spørsmål en stormende mottagelse:

Forstår katolikkene at de bør være de første til å engasjere seg i opprettelsen av et broderlig forhold kristne imellom?

Halvparten av delegatene innrømmet at katolikkene stort sett er sene til å oppdage sine brødre, mens den andre halvparten la stor vekt på gledelige enkelttilfelle av virkelig økumenisk ånd blant katolikker. Man innrømmet at spørsmålet ihvertfall følt nærstående og utfordrende.

Enkelte konkrete forslag om tilnærming og samarbeid mellom kirkesamfunnene skilte seg ut:

Før man utgir en *bibeloversettelse*, bør katolikker ta kontakt med andre kristne og prøve å enes om en oversettelse som alle kan anerkjenne og bruke. I Holland har dette ført til at legfolk fra begge kirkesamfunn har gått sammen om å utbre bibelen og studere den.

Engelske katolikker ønsker seg en versjon av «*Fader Vår*» som anglikanerne også kan bruke, slik at de ved økumeniske sammenkomster i det minste kan be Herrens bønn sammen.

Katolikker i «diaspora» tilrådes i vid utstrekning å ta i bruk landets egen *salmesang*, og unngå tvilsomme oversettelser av latinske, italienske og tyske hymner.

Dette er jo svært aktuelt her i landet, eftersom Landstads salmebok er full av vakre salmer som katolikker kan godta fullt ut og bare berikes av.

Hvis man samarbeider også om å definere enkelte grunnleggende *kristne begreper*, vil den økumeniske samtalen bli adskillig mer fruktbar. Det er galt å jonglere med «katolske» begreper som ikke hører naturlig hjemme i sproget, og som direkte hindrer forståelsen kristne imellom, fordi det samme kan finne uttrykk også i hjemligere ord.

I SANNHETENS TJENESTE

Enkelte av delegatene ga uttrykk for frykt for en økumenisk dialog. De var redd de ikke kunne klare å forsvare sannheten godt nok. Men tror vi at Kirken har Sannheten, må vi lære denne sannhet å kjenne, våge å sette den opp i lyset, ha tillit til den og vite at selv om vi ikke kan klare oss uten Sannheten, kan den for sin del utmerket godt tåle litt gjennomtrekk.

Etter to anstrengende kongressdager fikk professor Camerons betenkning om *Unity among men* en noe overflatisk behandling på et avsluttende plenums møte. Hovedtanken her er den samme som preger pave Johannes' rundskrivelse *Pacem in Terris*: at Kirken har ansvar for alle mennesker på jorden, at vi som katolikker ikke kan unnskyldte rasediskriminering eller (og det er vanskeligere!) «kommunist-diskriminering». Vi vet at i alle leire finnes det folk som ærlig arbeider for menneskehetens vel, dem må vi finne, for å tre i kontakt med dem.

Det var en i høyeste grad todelt forsamling katolikker som hørte den engelske labourpolitikeren *Robert P. Walsh* avslutte den korte diskusjonen med følgende kraftsalve:

«Det er vel og bra å være rystet over at mødrene i Sovjet-Samveldet må sette spebarna på daghjem og ta arbeide i fabrikkene for å spe på mennenes elendige lønninger.»

Men la oss huske at den samme situasjonen finnes i mange katolske strøk av verden, bare med den forskjellen at der har mødrene ikke noe daghjem å plasere ungene i.»

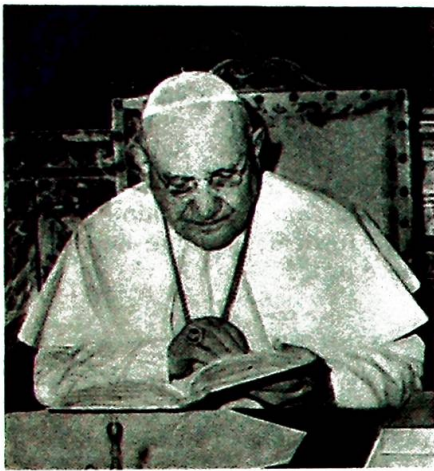
Man satt der og følte at enhet kanskje allikevel er en fiktiv størrelse, selv i en gruppe på 60 katolikker. Men den misstemningen som streift det siste plenums møtet skyldtes ikke selve uenigheten, men en gjensidig utrygghet overfor «de andres» motiver.

Her hadde vi bodd i to døgn sammen med trosfeller fra syv land: blitt glad i dem, vært oppløftende enige og hjertens uenige om mange ting. Det er ikke det siste som er galt. Det gale er at når vi mennesker blir såret i vår trygge selvtilfredshet, kveles ofte kjærligheten i blind aggresjon; og når noen tenker annerledes enn vi, inntar vi en overbærende, litt nedlatende holdning som er drepene for enhver dialog.

Vi må visst lære utenat dette: Enhet er ikke noe vi har, men noe vi daglig må kjempe for. I familien, i sognet, i landet, og i Kirken.

HOVEDØYA-STEVENET 9. JUNI

vant god tilslutning og fikk en vellykket avvikling. «St. Olav» kommer tilbake til begivenheten i neste nr.

Et pontifikat i data

JOHANNES XXIII's viktigste embedsgjerninger

1958

- 28.10 Angelo Giuseppe Roncalli velges til pave.
- 4.11 Johannes XXIII kronet i Peterskirken.
- 15.12 Paven kreerer 23 nye kardinaler og overskrider dermed det tradisjonelle antall av 70.

1959

- 25.1 Bekjentgjør sin hensikt å sammenkalle til et økumenisk konsil.
- 29.6 Første encyklika: «Ad Petri Cathedram» med program for konsilet.
- 29.11 Fjerde encyklika: «Princeps pastorum» med retningslinjer for misjonsarbeidet.
- 14.12 Kreerer 8 nye kardinaler, blant dem pater Augustin Bea.

1960

- 24.—31.1 Avholder synode for bispedømmet Roma.
- 28.3 Kreerer 7 kardinaler, blant dem den første neger, *Rugambwa*, og dessuten 3 «in petto» (hvis navn forblir ukjent).
- 5.6 Avslutning av de første forberedelser til konsilet, og innsettelse av de forberedende kommisjoner.
- 25.7 Motu proprio med reformer av messe og brevier.
- 2.12 Audiens for erkebiskop *Fisher* av Canterbury.

1961

- 16.1 Kreerer 4 kardinaler.
- 16.4 Bispevielse av *Acacio Coussa*, med første gudstjeneste i byzantinsk ritus feiret av en pave siden middelalderen.
- 15.5 Femte encyklika: «Mater et Magistra» angående de sosiale spørsmål og de underutviklede land.
- 11.11 Sjette encyklika: «Aeterna Dei Sapientia» over pave Leo den store.
- 25.12 Bullen «*Humanae Salutis*» med innkalling til konsilet.

1962

- 22.2 Apostolisk konstitusjon «*Veterum Sapientiae*» til fremme av latinstudiet.
- 19.3 Kreerer 10 kardinaler.
- 11.4 Grunnleggende reform av bispedømmet Romas forvaltning.
- Juli—august: Ikke-katolske observatører innbys til konsilet.
- 4.10 Reise til Assisi og Loreto (pavens første lengere reise siden 1870. Johannes XXIII var under sitt pontifikat i alt ca. 150 ganger på ferder utenfor Vatikanet).
- 11.10 Åpning av det annet Vatikankonsil.
- 25.10 Fredsappell til verden i anledning Cuba-krisen.
- 8.12 Avslutning av konsilets første sesjon.

BLIKK på TIDEN

MED ANDRES ØYNE

■ Selvopptatthet kan være avvepnende — alle husker vei historien om stjerneskuespillerinnen som etter i en time å ha talt om seg selv, sier til sin medsøster i faget: «Nei uff — nå har vi talt så meget om meg. La oss tale litt om deg — hva synes du om meg i min siste rolle?»

Nasjonal selvopptatthet kan arte seg omtrent likedan — skal vi tro ukeblader og pop-presse er vi for tiden mer interessert i hva utlendinger i Norge tenker om oss, enn i selv å tenke en og annen fornuftig og innlevende tanke om *dem*. Nå kan jo selv dette å speile seg selv i andres reaksjoner ha en viss nytte, dersom de utspurte fremmede har frimodighet til å si oss en og annen helsebringende salt sannhet. Dette siste har tydeligvis vært siktet i et samtaleoppslag av Ulf Renberg og Mons G. Rud («Magasinet For Alle» 29. mai), der en englander, en amerikanerinne og en sør-afrikaner — to av de tre er farvede — diskuterer oss norske tålelig åpenhjerted. Er det for eksempel fulle eller gale nordmenn som midt på gaten stirrer en ukjent sort student iherdig inn i ansiktet og sier måpende: «Er du neger???»

Sør-afrikaneren vet i hvert fall hva han bebreider oss, kanskje litt ufølsom for at vi tross alt har tilbakelagt en lang vei i vår egen mentalitet siden førkrigstidens nøytrale selvtilfredshet:

«En annen og ikke uvanlig reaksjon blant nordmenn er: «Vi har det så godt!» Mange synes å eksistere i et vakuum, hvor det ikke er noe mål i livet — og med de fleste problemene lagt bak. Skaffer man seg utdannelse, er det for å komme i en passende sosial posisjon — og dagliglivets kamp er ofte bare latterlige anstrengelser for å skaffe seg det naboen har. Denne fornemmelsen av å leve i et vakuum er typisk for hele Skandinavia, derimot umerkelig i Tyskland hvor gjenreisningsarbeidet

1963

- 10.2 Audiens for den nylig løslatte metropolitt *Slipyj* av Lvov.
- 7.3 Audiens for Krustsjovs svigersønn redaktør *Adsjubei*.
- 28.3 Innsettelse av en kommisjon til revisjon av kirkeretten.
- 11.4 Åttende encyklika: «*Pacem in terris*» — om fred på jorden.
- 10.5 Overrekkelse av Balzans fredspris.
- 11.5 Besøk i Quirinalet hos den italienske president.

Under Johannes XXIII's pontifikat ble det opprettet 109 nye bispedømmer og erkebispedømmer. Blant de statsmenn han mottok i audiens, nevnes presidentene *Gronchi* og *Segni* (Italia), *de Gaulle*, *Eisenhower*, *Bayar* (Tyrkia), *Prado* (Peru), *Sukarno* (Indonesia), *Fronidzi* (Argentina), *de Valera* (Irland), *Macapagal* (Filippinene), de tre afrikanske presidenter *Maga*, *Senghor* og *Yameogo*, enn videre statsminister *MacMillan*, dronning *Elizabeth II*, det thailandske og det belgiske kongepar, de japanske statsministre *Ikeda* og *Kishi*. Han mottok dessuten som den første pave foruten erkebiskopen av Canterbury også flere andre ikke-katolske kirkeledere: *Lichtenberger* (amerikanske episkopale kirke), *Jackson* (baptist), *Craig* (skotsk presbyterianer), *Corson* (metodistenes president). Han skulle ha mottatt president *Kennedy* i juni.

fremdeles er noe som gir dagliglivets strev dypere betydning. Jeg har heller ikke slike erfaringer fra England, men det kommer nok av klasseskillet, som fremdeles former en engelskmanns liv på en ganske egenartet måte.

(...)

Jeg kom ikke med mine bemerkninger for å rakke ned på den norske velferdstaten, langt ifra —. Men det finnes virkelig mange mål utenom den daglige kampen for å tilfredsstillende behovene, som kan gjøre livet meningsfylt. Når dere nå tilsynelatende har nådd det punktet hvor alt er lagt bak dere, og fremtiden synes å kunne bringe alt dere trenger, uten at dette gir dere dyptgående tilfredsstillende, så kan dette «overskuddet» kanaliseres ut i resten av verden, eller nordpå i deres eget land. Det er urealistisk, i en verden hvor avstander er gjort ubetydelige, og hvor det blir klarere og klarere at et land er en del av verden, å betrakte alt med hovedvekt på «eget land», «egne interesser». En nordmann er en representant for den menneskelige rase, før han er nordmann — det bør han lære.

Er det respektabelt nok å kjempe for sosial status innenfor snevre grenser, og ønske seg enda mer? — når en har mye fra før av, når andre områder av kloden har skrikende behov for all slags hjelp — teknikere, leger, fagarbeidere og ingeniører — og hvor ens arbeid vil gi tilfredsstillende og være meget mer verdifullt?

Jeg er oppmerksom på at Norge er et foregangsland i hjelpeprogrammene og meget generøse overfor fremmede som trenger assistanse. Mine uttalelser må ses i lyset av den kjensgjerning at det er så stor elendighet omkring i verden at det ikke kan tillates noen å hvile på sine laurbær.»

At selv vår sympati og noe lettvinte løsninger på raseproblemen kan ta naive og anmassende former, og dermed bli trettende, får han også med:

«Om vårt utseende er annerledes, selv om dere har forestillinger om vår bakgrunn, så la ikke dette resultere i uhemmet stirring. La oss få slippe følelsesutbruddene, om de gir seg utslag i hån eller oppløsning av dikt om problemer dere tross alt bare har overfladisk kjennskap til. La oss ikke få følelsen av å være «en begivenhet». Det sårer ganske enkelt noe i én dette at en ikke kan få lov til å være som andre. Vi setter selvsagt pris på gjestfrihet og forståelse, men la ikke denne gjeste-tilstanden bli konstant. Det er ikke av utaknemlighet man reagerer. Det er et behov for likestilling.

Omgås oss som normale mennesker. Det er vi stort sett. Ikke lag oppstyr, og tillat oss selv å finne våre venner.»

OPPKLARING

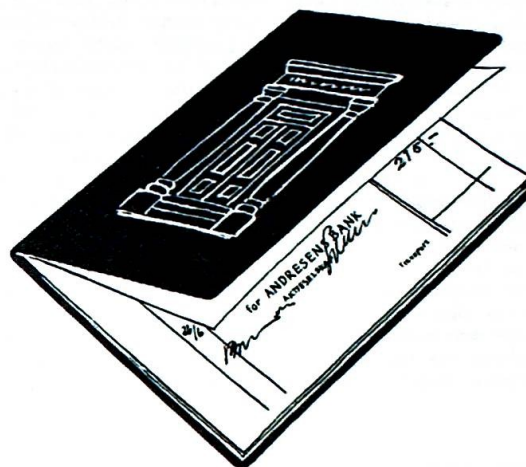
■ Begrepsforvirring kan forlenge en debatt, enten den er muntlig eller skriftlig, i det uendelige. Omvendt kan heldigvis begrepsbestemmelse og avklaring av ordenes betydning gjøre en videre debatt overflødig. Det er visst sistnevnte renovasjonsoppdrag professor *Einar Molland*, med uvisst hell, har påtatt seg en meningsveksel med professor *Gabriel Langfeldt*. Om hva? Selvfølgelig om humanismen og kristendommen, og den Horn-Langfeldtske «human-etikk» spesielle allergi den veien.

«Human-etikk», en humanistisk verdi-bevissthet med utslag i en etisk holdning, behøver så visst ikke å ha sitt umiddelbare utspring i en personlig kristen tro — den kan godt — og må — forsyne seg av adskillige kristne verdier, ut fra en mer eller mindre natur-rettslig begrunnet tankegang. Hva den derimot ikke kan eksistere på, det er en snever anti-kristelighet, ut-sprunget av høyst personlige negative miljø-erfaringer som en så frimodig oppfatter som kristendommens «vesen».

Professor Molland setter («Morgenbladet» 25. mai) her tingene utmerket på plass:

«Av alle religioner er kristendommen den som har de beste forutsetninger for å inngå syntese med humanismen, fordi den er den religion som setter mennesket i sentrum. Gud har skapt mennesket i sitt bilde. Her har humanismens tese at «mennesket er for mennesket en ukrenkelig ting, *homo homini sacrum*» fått sin dypeste begrunnelse. Gud er en personlig Gud — det betyr at vi forestiller oss Gud ved hjelp av et begrep som vi kjenner kun fra menneskets verden, for personlighet er den karakteristisk menneskelige kategori. Inkarnasjonen vil si at

Ved DAP eller KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESEN'S BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

velg riktig tobakk

mild og moden
aromatisk og velsmakende
SKANDINAVIAS MEST SOLGTE TOBAKK

TIEDEMANN'S GUL

68-62

Guds sønn, Faderen lik i vesen, er blitt menneske. Kristendom er tilbedelse av et menneske som guddommen på jorden og i himmelen. Man kan finne denne religion absurd og opprørende i sin menneskedyrkelse, som vi vet dens filosofiske kritikere i antikken gjorde, men kristendom er nu engang dyrkelse av et menneske som de kristne påstår har realisert menneskelivet slik det burde være, og som de påstår samtidig er guddommen selv i menneskelig skikkelse. Hverken denne lære eller læren om Kristi oppstandelse av de døde inngår nødvendigvis i humanismens katekisme, men hvis de opptas i dens livsanskuelse, får dens begreper om menneskeverd og menneskelighet både fastere konturer og et klarere fundament. Læren om Kristi oppstandelse og om det evige liv innebærer en tro på at den menneskelige personlighet har en evig verdi som rekker ut over dette liv. Oppstandelsestroen rommer dessuten en vurdering av det menneskelige legeme som moderne mennesker med sin interesse for helseøkt og hygiene og velferd skulle ha visse forutsetninger for å forstå, men som langt overgår hva de av seg selv vil våge å tro eller utsi om den kropp som de elsker så høyt.

I hver messe i den romersk-katolske kirke ber presten en bønn hvor disse ord lyder: «Gud, du som på underfull måte har skapt den menneskelige naturs verdighet, og som på ennu underfullere vis har gjenopprettet den.» I disse dybder ligger den kristne humanismens fundament.»

VATIKANET—OSLO

■ Pavens sykdom og død var verdensbegivenheter som ble godt og hederlig «dekket» i norsk Radio, TV og presse — det vesle som «skurret» i stoffmengden skyldtes snarere enkelte opptrykk av meldinger fra den notorisk dårlige presse-representasjon noen av de store internasjonale pressebyråene merkelig nok holder seg med i Roma. Spekulasjoner over «pavekandidater» må jo være tillatt, men enkelte forslag forekom oss så ubegavede og uinformerte at en spør seg hvordan de kan være laget «på stedet» og av folk med et minimum av kjennskap til personer og retninger på det II. Vatikan-konsil. At byråenes norske oversettere nokså regelmessig går surr i opplysningene (*ecumenical council* betyr ikke «internasjonale råd», men «alminnelige kirkemøte» eller «økkumeniske konsil»!) gjør dem ikke akkurat bedre. Men burde ikke profesjonelle informasjonsfolk ha lært så pass av de to måneders konsil ifjor høst? Vatikanet har videre et regjeringskontor — en kongregasjon — for *ordenfolkene* (religious). At det i norske pressemeldinger blir «kongregasjonen for de fromme» er — dessverre! — mer smigrende enn treffende i akkurat denne sammenheng.

Selv om de kommer fra «en oss nærtstående kilde», må det vel være tillatt å nevne med særlig honnør de vel formede minneord som NRK lot pastor Ivar *Hansteen Knudsen* uttale i dagsnyttssendingen like etter pave Johannes' død. De slo an aksenter som visst mange syntes uttrykte hva de selv følte. Her het det blant annet:

DRAMMEN
GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen
MOLDE
Molde Vaskeri Molde

DRAMMEN
GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikkfabrikk Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

TYRILYS ^{A/S} TYRI FABRIKKER Drammen Har også landets eneste bivokspresseri

ET GODT RÅD

kan være av største betydning — særlig når det gjelder reiser.

Bennetts Reisebureau har alle forutsetninger til å gi gode råd i forbindelse med nettopp Deres reise. Vi har 113 års erfaring i reiselivet, og 29 BENNETT-kontorer i inn- og utland står til Deres tjeneste når De reiser på våre billetter.

BENNETT-REGI

er

REISEGARANTI

Hovedkontor

Karl Johansgt. 35 - Oslo - Tlf. 33 70 80

KONTORER I DE FLESTE STØRRE BYER I NORGE

«Vi alle, uansett tro og livssyn, uansett stand og rang og rase, synes vi hadde en venn i pave Johannes, en *forhåpningens* far midt iblant oss som vi ikke hadde råd til å miste. For han trodde på freden, på freden og brorskapet mellom menneskene — noe han var ett med, som var det hans eget familieanliggende, noe han kunne håndtere fordi det falt ham så naturlig, noe fra barnsben av så hjemmevant. I det lille Sotto il Monte i Lombardia hadde han som eldste av ti barn vokst opp i en landarbeiderfamilie enkle kår, der eldstegutten var den første som fikk lære at fred og lykke ikke er betinget av makt og overflod, men av åndens og hjertets romslighet.

«*Pax et obedientia* var ordene i hans våpen: Fred og lydighet. Pave Johannes XXIII levde i sannhet freden, og han var til sin siste stund lydig i sin tjeneste for den — for enhetens skyld mellom *alle* Guds barn på jorden».

Nettopp slik vil vi jo huske ham.

Frater Candidus.

UTLANDET

TSJEKKOSLOVAKIA

Erkebiskop Berans oppholds-
sted kjent.

For et par uker siden ble det kjent «fra pålitelig kilde», at erkebiskop Be-

ran, hvis skjebne i årevis har vært usikker, nå oppholder seg under streng bevokning i et tidligere kloster i det sydlige Morava. Erkebiskop Beran er nå 75 år, han har sittet i fengsel siden 1951, etter først å ha vært holdt i husarrest i to år.

Det ser ikke ut til å være noen sjanse for at han blir satt på frifot foreløpig. Ingen av de andre biskoper har heller noen mulighet for å betjene sitt bispedømme. Biskop Trochta av Litomerice,

som ble løslatt for tre år siden, måtte ta arbeid som bygningsarbeider. Nå får han imidlertid utbetalt en liten pensjon.

En kannik fra Praha vites nylig å ha besøkt kardinal König i Wien med henblikk på å oppta forhandlinger mellom den tsjekkoslaviske regjering og Vatikanet. Kardinalen skal da ha fremholdt at en samtale med erkebiskop Beran i så tilfelle var uomgjengelig nødvendig. Kanniken vendte tilbake til Praha med dette svaret. (KNA)

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tif. 30 416.

Katolsk opplysnings-
og lesesentrum.

Åpent hverdager
kl. 10—13, 16—20.
Lørdag kl. 10—12.30.

**Gode
Bergens-
firmaer**

1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

BERGEN

Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: <Kjell>

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk
Solheimsgt. 25
Tif. 99 016 Bergen

Våre bekjente Myhre Heiser leveres over hele landet.

JONAS MYHRE
BERGEN

JONAS MYHRE A/S
OSLO

A/S MYHRES MASKININDUSTRI
BERGEN - OSLO

A. K. EGGE A/S
Frukt og grønnsaker
En gros

Deres gullsmed
fører
Slektsølv

Theodor Olsens Efff.
JUVELER SMÅSTRANDGT 4
BERGEN

NYGÅRDSGT. 4

**All slags
skadeforsikring**

FREDRIKSTAD

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, Radio-
og Utstyrsforretning
TORNØEGÅRDEN - BERGEN

FREDRIKSTAD

EDVARSDEN & NORHEIM A/S
Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr
Tif. 1220 - Fredrikstad

**FREDRIKSTAD BLIK- &
METALVAREFABRIK**
Andresen & Müller

Mek. verksted — Blikkemballasje og
metallvarer av enhver slags — Jernfat
i alle størrelser og for ethvert øyemed
— Isenkramartikler — Elektrisk og
Autogensveising — Stanseartikler

Andr. Panne
Kontormaskiner - Kontorutstyr
Storgt. 4 - Fredrikstad
Tif. 2945

TLF. 1662 - 2062

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

Joh. Weydahl A/s

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE
og
HERMETIKK
en gros

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 93 86 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Er Deres familie tilstrekkelig trygget?

Hos oss får De den forsikringsform

De har behov for

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

WISBECH
AKTIESELSKAP

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90